27665

Poštarina plaćena u gotovom. Cijena pojedinom broju 2 dinara.

UZORNI VRTLAR

Okružnicom Pokrajinske uprave za Hrvatsku i Slavoniju, odjeljenja za prosvjetu i vjere u Zagrebu, broj 5.611, od 21. ožujka 1923., preporučen je ovaj list za nabavu svim osnovnim školama.

GODINA I. ZAGREB, MJESECA KOLOVOZA 1923. BROJ 8.

Gumovac.

(Ficus elastica, fr. Arbre an caoutchouc, egl. Elasticgum Fig-tree, njem. Gummibaum). Gumovac ili Ficus (čit. Fikus) je mnogo poznato i pravom cijenjeno uresno drvce naših stanova i salona.

Mjesto daleka i široka opisa, dajemo našim čitateljima sliku gumovca, pa dodajemo, radi boljeg razumijevanja, da mu je stabljika, gdje je već odrvenila, siva, list dugačak oko 30 cm., širok 12 centimetara, kožnat i tamno zelene boje. Tko to uvaži može već sa slike razabrati, da je to drvce vanredno lijepo za ures naših stanova. Njega te biljke nije izim toga teška. U sobi valja je smjestiti na svjetlu mjestu u blizini prozora. Toplina sobe treba da se kreće između 10 i 20° C, medjutim ne

škodi joj ako, za hladnih zimskih noći, temperatura zgodimice padne na 8 pače 7° C,a po danu poraste do 24° C, osobito ako držimo vlagu zraka na 50—75% (koja i nama samima vrlo prija).

Posude (najbolje drveni kablovi) ne trebaju biti preveliki.

Zemlja valja da je pomješana šumska crnica sa istrulim gnojem i livadnom ilovačom. Ljeti je možemo, u našem podnebju, isaditi na polje; tu joj dostaje klij lišna zemlja kojoj je dodano dosta pijeska.

Gumovac je najljepši ako je uzgojen na jednu samu ravnu stapku; razgranjen, osobito ako se nisko već grana, nije lijep. Stoga valja svaki postrani mlaz odmah oštrim nožem odrezati.

Zalijeva se samo kišnicom ili prokuhanom i odstajanom vodom, kojom se i lišće, pomoću rosila (Zerstänber) oštrcava.

Zalijevati valja samo onda kad je zemlja posve suna, kada je tomu vrijeme možemo lahko kucanjem po posudi ustanoviti, daje li nam mukli zvuk, kao prazna bačva, onda je zemlja suha, a biljka treba vode.

Najlaglje i najsigurnije razmnaže se gumovac na način kojim razmnažamo i Oleander.

U tu se svrhu pusti ljeti (juli, august), da stablo iznimno protjera mlaz sa strane. Kad je taj mlaz dobio 3—. lista, odreže se ga oštrim nožem tik uz deblo. Kod tog rezanja poteći će iz stabla i reznika bijeli gumeni sok, taj valja da se na zraku dobro osuši. Osušeni sok operemo, mokrom krpom, sa stabla i reznika. Reznik se odrezanim dijelom grančice utakne u visoku bočicu napunjenu mlakom vodom, tako da lišće ne dosiže tla.

Za koji tjedan okorijenit će se taj reznik, pa se može presaditi u mali lončić napunjen zemljom, koju smo prije naveli.

Kod uzgoja gumovca valja napose paziti, da voda iz posude lahko i sigurno može oticati, jer će nam u protivnom slučaju lišće požutjeti, a eventualno korijen sagnjiti, a biljka uginuti.

Gnojidba Chrysanthema.

Da se kod uzgoja Chrysanthema postigne najvisi mogući uspjeh, nije samo pravilno snimanje pupoljaka nego i razumna upotreba gnojiva, napose umjetnih gnojiva (veštačkog djubra) od velike važnosti.

Već upotreba tekućeg gnojiva, kojeg smo priredbu u našem listu opisali od velike je koristi kod uzgoja Chrysanthema, ali da se postignu savršene Chrysantheme, kakove vidimo u Pariškim i Londonskim trgovinama cvijeća, potreban je poseban, doduše nešto zamršen, način gnojitbe, koji ali i daje savršeni uspjeh.

Kod svake uporabe umjetnog gnojiva, a to vrijedi napose kod uzgoja cvijeća, treba znati do koje se granice smije ići, jer se protjeranom uporabom može, u najkraće vrijeme, uništiti sav, inače uzoran uzgoj.

Umjetna se gnojiva upotrebljuju vrlo razrijedjena, ali zato češće.

Za Chrysantheme možemo napose navesti točne mjere i pravo vrijeme uporabe umjetnih gnojiva po kojima se mogu naši čitaoci bez svake opasnosti ravnati.

Osam dana, nakon što smo mlade, zakorijenjene biljke presadili, zalijemo ih otopinom čilenske salitre (10 grama na litru vode), pa tu gnojitbu ponavljamo svaki tjedan jedan put

Ovom gnojitbom pospješujemo rast biljke, naravno da joj kod toga nesmijemo nikakovih, za rast potrebnih tvari, manjkati, zato je zemlji dobro dodavati Peru-guana.

Do maja (svibnja) razviti će se takove biljke vrlo krepko, u to vrijeme treba da postepeno predjemo fosfornoj gnojitbi, da podupremo, odnosno potaknemo biljku, kod razvitka pupoljaka u tu ćemo im svrhu dati otopinu superfosfata (20 grama na litru vode). Kad se konačno, koncem jula (srpnja), početkom augusta (kolovoza) pomole pupoljci, prelazimo kalijevoj gnojitbi (30 grama 40% klijeve soli na litru vode).

Taj način gnojitbe ne smije biti nemjerim nikada jednostran, već treba da u razno doba pojedina vrst gnojiva prevladava, dočim biljka mora u zemlji ostalu, za rast joj potrebnu hranu uvijek nalaziti.

Taj je način gnojitbe prokušan u najvećim vrtlarijama svijeta, koje se bave specijalno uzgojem Chrysanthema, pa su njime postignuti najbolji uspjesi.

Luk.

Luk traži dobru, ali ne ovise laganu zemlju, koja je svježa, ali ne prevlažna, sunčan, otvoren položaj. U teškoj ilovači i pjeskulji ne uspijeva nikako.

Novo pognojeno tlo nije ni za sjetvu ni za sadnju luka podesno, jer će na njem razviti luk jaku stapku, mnogo lišća, a lukovica će ostati mala i spužvasta.

Tlo valja već jeseni duboko okopati ili preorati, da zimi dobro promrzne.

Neposredno prije sjetve ili sadnje luka duboko obradjeno tlo ne valja, jer nam u njemu neće luk dozreliti i neće nam dati čvrstih lukovica.

Najbolji su predusjev luku okopavine (krumpir, zelje, mrkva i t. d.), jer ostavljaju čisto zemljište.

Od umjetnih (veštačkih) gnojiva dobra su za luk fosforna (Tomasova drozga, superfosfat) i drvni pepeo, koja se već jeseni posipaju po tlu koje smo za uzgoj luka odredili. Ne valjaju nikako: koštano brašno ni rogovina.

Luk se uzgaja na četiri razna načina.

Prvi, kod nas najpoznatiji, je dvogodišnji uzgoj. Lučno sjeme posije se gusto u proljeće na grede. Kad se je jeti lišće posušilo, iskopaju se lučice. Veće se potroše u kućanstvu, manje se razaberu po veličini, posuše se, pa se spreme kroz zimu na suhu mjestu.

U proljeće slijedeće godine isade se te lučice na razmak od 12 cm., plitko u zemlju, tako da se još vršak lučice vidi. Tako uzgojeni luk, razvija se brže nego u proljeće posijani ili rasadjeni.

Taj je dvogodišnji uzgoj opravdan ondje, gdje prilike tla i položaja nisu za jednogodišnji uzgoj povoljne t. j. gde je zemlja loša, gdje je podneblje (klima) hladno.

Kod dvogodišnjeg uzgoja luka dogadja se često, da pojedine biljke protjeraju sjemenu stapku (udare u sjeme). Čim su veće bile lučice, koje smo sadili dogadja se to češće. Cvjetnu glavicu valja, tek što se je pomolila otkinuti, pa ćemo tako dobiti još kakav-takav luk.

Kod dvogodišnjeg uzgoja važan je napose izbor vrsti.

Žitavski (Zittauski), izvrsni za jednogodišnji uzgoj, ne valja za dvogodišnji nikako. Od naših je domaćih vrsti napose za taj uzgoj izvrstan »T u r o p o l j s k i l u k c r l j e n a c« (U Turopolju, glavno mjesto Velika Gorica, bavi se žiteljstvo od pamtivijeka uzgojem luka u velikim količinama, a u gradu Lukavcu bilo je nekoć sjedište komesa njihove plemenite županije), veoma je dobra vrsta žuti alzaški (Ognom jaune de Mulhouse), i srebrnasti (Silberzwiebel). Drugi je način uzgoja: Jednogodišnji, proljetne sjetve. U ožujku sije se luk u klijalište. U svibnju rasadjuju se mlade, jake, biljke u razmaku od 12 cm., na odredjene grede.

Na taj se način uzgaja luk na plodnom vrtnom tlu. Dobre su za taj uzgoj vrsti: Svibanjski bijeli, Portugiški delicatesse i Madeira luk.

Treći je način: jednogodišnji uzgoj bez rasadjivanja. Sjeme se sije već u veljači—ožujku izravno na grede; kad su biljke nikle, razrijede se na 10—12 cm (iščupavanjem), pa se marljivo plijeve. Za taj su način uzgoja, koji je podesan, ne samo za vrtni uzgoj, nego i za poljski uzgoj, dobre vrsti: Žitavski ogromni, Holandeski bijeli, žuti Vertus, crveni Niort.

Četvrti je napokon način (koji bi kod nas napose zaslužio pažnje za uzgoj ranog luka): Sjetva luka pod jesen na polje. Sjeme se sije koncem augusta na gredice, biljke se rasade koncem septembra (rujna) na odredjeno mjesto, pa prezimljuju na polju (u hladnijim krajevima, napose u gorskom kotaru, Lici, valja ih pokriti naslagom lišća, u toplijima nije to potrebno). Tim načinom dobivamo slijedećeg proljeća lijepi luk, koji je već koncem maja (svibnja) dozrio za ubiranje, dakle znatno prije onoga uzgojenog iz lučice.

Kada luku stane lišće žutjeti, prigazi se lišće, da se pospješi zrioba. Kad se je lišće posušilo vadi se luk, osuši se na polju ili pod strehom, korenje se i suho lišće poreže, pa se pletu sa raženom slamom vijenci, u koje dolazi 16—20 glavica luka.

Vijenci spremaju se najbolje viseći u hladnom prostoru, u kojem se ali zimi ne smrzava.

U Engleskoj se natječu vrtlari da uzgoje što veći luk, zanimivo je kojim načinom oni taj uzgoj provadjaju.

O novoj godini (u januaru) siju luk u škrinjice, koje su providjene luknjicama, da može voda dobro oticati; napunjene zemljom pomješanom od tri dijela stare klijališne zemlje (izrabljene), jednog dijela svježe livadne zemlje, kojoj je dodano dosta mulja (pijeska) i šumske crnice zemlja se u tim škrinjicama namoći kipućom vodom (da se unište klice korova i mahovine), od površine zemlje do ruba škrinjice ostavlja se 7—8 cm. slobodna prostora. Na površinu tako priredjene zemlje posije se gusto lukovo sjeme, škrinjica se pokrije staklom pločom i smjesti na mjestu gdje ima 13—15 stunpjeva topline Za 15 dana sjeme će proklijati, sada ga se pokriva tankom naslagom zemlje, a za dva se dana taj posao ponavlja, uslijed takova postupka, dignu supke (klice, cotyledoni) na svom vršku košuljicu (kožicu) sjemena, pa prepriječe da tu ne bude lišće suzdržano, pa da se ne svine kako to kod obična uzgoja biva.

Kad je sve sjeme proklijalo smjeste se škrinjice, zaštićene staklom, na svjelo mjesto; oštrcava ih se mlakom vodom, kad je potrebno, pazeći da se zemlja nikada ni malo ne osuši.

Kad su mlade biljke dobile četvrti list, rasade se (pikiraju se) u zemlju jednaku onoj koja je za sjetvu služila. Rasadjuje se, bilo pojedine biljke u lončiće od 8—9 cm promjera, bilo u škrinjice na razmak od 5 cm. U oba se slučaja ne zasadjuju biljke dublje od 12 milimetara (debljina prsta). Bolje je rasadjivanje u lončiće, jer se kod konačnog isadjivanaj ne povredjuje korijenje. Rasadnici se drže u stoj toplini kao i sjemenjaci (13—15°).

Prije nego se luk konačno isadi, smjeste se biljke u hladno klijalište, da se priuče na hladniji zrak.

Korijenje luka prodire duboko u zemlju, stoga je priredba tla vrlo važna. Zimi prije sadnje treba da se tlo duboko okrene, pomješa sa dosta zrela gnoja, i u pro-

lješe pospe superforfatom. Tlo treba da se opet pomoću valja) dobro pritisne i izravna branom, time se ujedno odstranjuje kamenje i t. d.

Razmak kod isadjivanja ovisi o težini koju ima lukovica da dosegne; za luk ispod dvije funte (916 grama) dostaje razmak redova od 38 cm., a od biljke do biljke 30 cm.; ali ako se misli da se postigne luk od tri funte (1374 grama) valja da ti razmaci budu 40 i 35 centimetara. Iza svakih 6 redova ostavlja se put širok 60 cm. Odmah kad je isadjivanje dovršeno, zaliju se biljke vodom u kojoj je otopljena salitra (500 gram na hektolitar), to se ponovi još dva puta u razmacima od 10 dana. Valja marljivo zemlju prorahljivati, da ne poraste drač (korov) i da se je uzdrži svježom. Oko polovice juna, valja biljku redovito podupirati u rastu tekućim gnojem, kome smo dodali umjetna gnojiva ili čadje.

U julu raste objam lukovice kojih 4 centimetara tjedna, pa imadu koncem mjeseca pojedini komadi već objam od 43 centimetara. Zrioba se pospješuje kidanjem uvenulog lišća.

Tako uzgojene ogromne lukovice izlažu engleski vrtlari na svojim godišnjim vrtlarskim izložbama, da pokažu svijetu i narodu što znadu i mogu. Nas čeka doskora jubilarna izložba Hrv. slav. gospodarskog društva u Zagrebu, na kojoj ćemo i mi valjda imati zgode i prilike da pokažemo što znamo i možemo.

»Zrno« d. d. zadruga za racionalno sjemenarstvo u Zagrebu, stavila je ljetos u promet sjeme novog orijaškog crvenog luka, koje daje, uz obični način uzgoja, lukovice do 400 gr. teške. Uvjereni smo da bi se iz tog sjemena dalo uzgojiti engleskim načinom lukovice, koje bi engleski rekord bar približno dostigle. Pokušajmo!

F. T.

Kunićarstvo.

Prem se kod nas, više puta pokušalo uzgoj kunića popularizovati, i prem je prvi odziv tim pokušajima bio, u prvo vrijeme, dobar, ipak je konačni uspjeh bio nepovoljan, mogli bismo pače reći: nije bio nikakav.

Razlog tome neuspjehu bila je zaprijeka, koja se najteže svladava: p r e d r a s u d a.

Uzgoj je kunića vrlo lagan, zadaje vrlo malo brige i truda, a isplaćuje se kao rijetko koji drugi.

Kunićarstvo je, kako je neki šalivdžija primjetio: Tvornica mesa sa brzim pogonom.

Pa to i jest. Nigdje, i na nikoji način, ne možemo tako brzo i uz tako malen trošak doći do obilja zdrava i izvrsna mesa, kao kod uzgoja kunića, a uz to nam kunić daje i dobro krzno i vunu koju možemo klobučaru prodati.

Kuniće može uzgajati svatko, jer se njihov uzgoj moguć i na najmanjem prostoru, ne treba nikakvih skupocjenih naprava, a uzgojni je trošak tako malen, da ga svatko lahko dosegne.

Tko ima i za uzgoj peradi premalo prostora, može se još uvijek uspješno baviti kunićarstvom.

Sada bi mogao raspravljati o hranivosti, o bjelančevini o kalorijama kunićevine, ali neću, jer znam, da će svatko, makar mu ja najočitije dokazao, da je komad pusta bijela sira hranjiviji od lijepa sočna komada mesa iste težine, izabrati meso sebi, a prepustiti sir nesebično meni.

Da ima ljudi koji ne jedu žabljih krakova, prem su izvrsni, da ih ima koji ne jedu janjetine, ma bila ona i najmladja sa Plitvičkih jezera, to još nekako pojmim: jedan misli na zabokrečine, drugi je uhvatio negdje, nekad komad stare prčetine, pa ne može da zaboravi.

Ali koji može tko razlog navesti zašto ne jede kunićevine neznam.

Kunić je vrlo čista životinja, lijepa; meso mu je posve, bez ikakva mirisa, nježnije od mlade piletine, sočno izvrsna okusa, da je svijetle boje, kad je pripremljeno, rekao bih prije da je prednost, nego pogreška, kako je neki, koji ali najboljim tekom jedu prsa od pileta i pure (tuke), jer su na to naučni, označuju.

Prvi sladokusci svijeta, Francuzi, nebi bez svog L a p i n-a mogli nikako da izadju.

Na stolu najotmenijih pariških obitelji, na stolu skromna radnika provincije, svagdje ćete ga u Francuskoj naći.

Ali u Francuskoj se i odgaja godišnje preko 100 milijuna kunića.

U sam London uvaža se godišnje do 20 milijuna kunića iz inozemstva, prem sama Engleska proizvodi više stotina milijuna kunića godišnje.

Kraj današnje skupoće mesa važnije je od svih prije nabrojenih razloga to, da si kunićarstvom svatko i svagdje može proizvoditi, uz vrlo mali trošak, vrlo dobro i ukusno meso sam, samo ako odbaci predrasude.

Uzgoj kunića moguć je u gradu i na selu, a osobito je lagan i unosan uz vrtlarstvo.

Brinemo li se za potrebnu čistoću i red dovoljna je, za mali uzgoj kunića, već jedna oveća škrinja (sanduk, kištra). Hranitba kunića je vrlo lahka i jeftina. Svi bilinski otpaci kuhinje i vrta: korov, lišće, razne guljevine, komuške bile one — kuhane ili prijesne, dobra su hrana kunićima. Otpaci kruha a prigodice koja šaka žita podmiruju brzo sve kunićje potrebe.

Kunić se množi vrlo brzo. Ženka koti 3 do 6 puta godišnje po 4—12 mladih. Uzmemo li dakle prosječne brojeve 4 puta po 6 mladih, to čini već prve godine prirast od 24 komada.

Već za 6—8 mjeseci sposobna je mlada ženka za rasplod.

Koga veseli neka uzme olovku, pa neka si izračuna koliko bi imao kunića za 3 godine, da nijednog ne zakolje, a da je od okoćenih samo polovica ženki.

Svaki će razuman čovjek iz ovo par riječi lahko razabrati, da je predrasuda vrlo skupa stvar, pa se nadamo da će je mnogi napustiti; a onaj koji jedamput okuša, recimo prženu, kunećevinu ili si pripremi kao divljeg zeca, taj je potpuno, za uvijek, izliječen od te teške, skupe bolesti.

Tko se želi brzo i dobro uputiti u kunićarstvo, tomu preporučamo nabavu izvrsne knjižice ravnajućeg učitelja g. Kvirina Broza. Kunićarstvo, koja je izašla nakladom Knjižare L. Hartmana (St. Kugli) u Zagrebu. Mi ćemo pako, od vremena do vremena, donositi članke o naprednom kunićarstvu, da pomognemo onima koji su počeli, a potaknemo one koji još kolebaju.

Naša pošta

S. M. Sarajevo. Sve do sada izašle brojeve možete dobiti. Na koncu godine, štampati ćemo abecedni sadržaj (kazalo) cijelog godišta, koji ćemo svim abonentima priposlati.—

II. naklada 1. broja »Uzornog Vrtlara«! Radi premalo štampane količine 1. broja našeg lista, doštampana je II. naklada, pa se upozoravaju cij. čitatelji koji su bez tog broja, da si ga mogu nabaviti. Pretplatnicima kojima smo taj broj dali, prilažemo ovom broju

Voćarstvo u Francuskoj.

Voćarstvo, gdje se je uopće u našim krajevima razvijalo, razvijalo se po njemačkom uzoru. Naše su voćarske knjige, u koliko ih imamo, pisane na podlozi njemačkih djela, ili bar njemačke teorije. Pretežnim smo dijelom bili uvjereni, da je ta teorija savršena, da se na njoj ne ima što da drma, ne ima što da ispravlja.

U Francuskoj, zemlji parfuma, pudera, modnih listova, finh rukavica i elegantnih šešira, kakovu su nas učili poznavati, nije nikome palo na um, da potraži poduke u voćarstvu.

Pa ipak je baš u toj Francuskoj voćarstvo na tako visokom stepenu razvitka, da su Nijemci, oni isti Nijemci, koji su nam taj dio svijeta kušali zabiti daskama, došavši svojim najboljim proizvodima, na njihovu voćarsku izložbu, poznatom svojom samosviješću, signali pobjede, povukli nagio rep medju noge, odjurili kući, i napisali brzo svoje nove knjige sa svojom novom teorijom, kojoj ali na svakom koraku izviruju papci. Koja nije ništa drugo van njemačkim bojama oličena — dobra stara francuska metoda

Da i našim čitateljima prikažemo mali kutić tog savršenog francuskog voćarstva donosimo, eto, prijevod jedne voćarske studije, koja je otisnuta u 1223. broju pariškog polumjesečnika »Le petit jardin« od 25. maja ove godine. Ta studija glasi.

Eto pregršt savjeta, kako da se postigne lijeno voće.

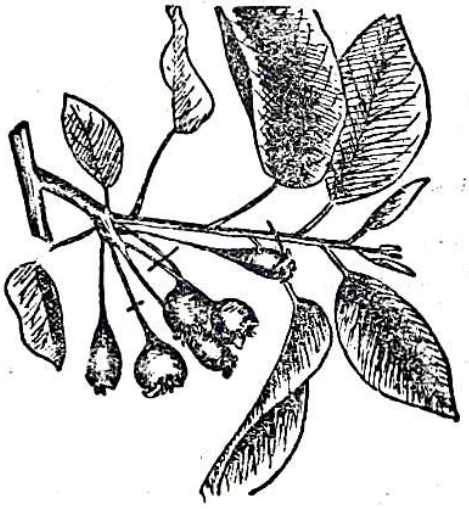

Voćke iste vrsti, koje u istom vrtu, na istom položaju, nose pretežno veći plod, potekle su od cijepova uzetih sa ogranaka, koji su rodili većim plodom. (Svaki voćar, ako znade gledati, opazit će, da na pojedinim ograncima jednog te istog drva, rodi veći plod nego na ostalim — to ovisi i o slučajnom uzrastu i o položaju tog ogranka na drvu i prama suncu, a i o drugim uvjetima razvitka. Takove dakle ogranke izabire Francuz, da sa njih reže svoje cijepove, pa i tu obavlja tako zvanu selekciju t. j. izbor. Op. Ur.).

To je činjenica o kojoj se može svatko da uvjeri. Ali ono što žele osobe, neupućene u posebna rukovanja kod voćarskog posla, znati— a svake nam se godine u toj stvari stavljaju nebrojena pitanja — to su uvjeti pod kojima se može postići uvijek lijepo voće.

Eto uvjeta koji nam se čine vrlo povoljnima.

Prvi način, koga ne valja nikako zaboraviti, želimo li brati lijepo voće, sastoji u tom, da odštinemo (pinciramo) sve pupoljke ogranka (na kom visi plod), tako da sav pritičući sok izrabimo za razvitak ploda. Odstranjivanje suvišnih mladica valja da je već prije te operacije obavljeno.

Medju ostalim, a to je vrlo važna tačka, ne valja na pojedinoj plodnici ostaviti nego jedan sam plod, ali taj se posao ne smije najednom da obavi, jer bi se prirod mogao znatno umanjiti.

Kad su kruške ili jabuke dosegle veličinu lešnjaka, odstranjuju se one koje su suvišne, počevši sa onima, a to valja upamtiti, koje su napadnute od crva.

Crvljive se kruške lahko raspoznaju okrugle su umjesto dugoljaste, zovu ih tikvičaste (calebassées) (vidi sliku).

Jabuke valja pomnije ispitati, pa ako se opazi, da iza prvog proredjivanja još mnogo ostaje, valja oduzeti po najprije one iz sredine kitice, jer te su redovito one, koje najprije obole.

Konačno se ne ostavlja nego jedan plod po svrži, izabravši najbolje razviti i sunčanim zrakama najbolje izloženi komad. Na Api jabuci nosi plodnica često sedam do osam cvijetova, pače i više, koji se vrlo lahko zameću t. j. oplodjuju. Kad bismo ostavili sve te plodove da se razviju, ostali bi svi maleni, stoga se ne ostavlja nego jedan do dva ploda od svake cvijetne kitice.

Kod tog se posla služimo škaricama:

U septembru, kad počinje plod zreliti, izvadja se razlistavanje, skidajući, u više navrata, jedan po jedan list koji ih pokriva. Tako je plod postepeno sve više izložen svijetlu i toplini sunčanoj, pa dobiva živahne boje. Lišće ne valja trgati sa peteljke, već ga valja odrezati na podnici; sa izboja ne smije se sve lišće oduzeti, jer ono služi za razvoj ploda Da se sve lišće odstrani, kožurica bi otvrdnula i nabrala se (navorala), a mnogi bi plod prije zriobe, koja ima da se na stablu obavi, otpao. Jabuke Calville i Canada, primjerice, koje tako lijepo uspijevaju u južnim predjelima, opeklo bi pače sunce. Stoga razloga valja se napose brinuti, da se na takvu položaju, drveće zaštiti ponjavami od tanka tkiva.

Ostavimo li na istoj cvijetnoj svrži (plodnici) više krušaka ili jabuka, pomanjkati se im djelomice soka, da se sve lijepo razvijaju, stoga će i ostati male ili srednje veličine.

Da nam budu jabuke lijepe boje, valja plod, kad se je s jedne strane posve obojadisao, okrenuti lagano i pazeći da ga ne okinemo, tako da drugu stranu okrenemo suncu. Ta se operacija, naravno, ne može provesti nego sa plodovima, kojih je naravni položaj da ih se lahko okreće. Isto se tako okretanje ne može ni kod sviju vrsti provesti, već samo kod onih koje su zato posve shodne: Api, Calville, Grand Alexandre.

Kruškama i breskvama taj postupak nije shodan, jer i grana koja nosi plodove i susjedni ogranci zadrže položaj koji smo im narinuli okrečući plodove. (To naravno ne valja, jer bi naličje lista bilo okrenuto k suncu, pa bi se list osušio a plod otpao. Op. Ur.).

Vanredno lijepo voće, kakovo vidjamo na voćarskim (pomološkim) izložbama, postiže se slijedećim postupkom:

Koncem augusta, početkom septembra, kad kolanje sokova popušta, snime se cvijetni pupovi t. j. dobro razvijeni, kratki, štrljci, sa dijelom svoje podnice (kojom je takav plodni štrljak spojen sa granom na kojoj sjedi. Op. ur.), pa ih se uciljepi kao obični štit (oko) na grane čvrstih (jakih, ranih), vrsti krušaka, kao što su: Beurré, magnifique Beurré d'Amanlis, Curé i t. d. Na taj se ná-

čin ucijepljuju napose vrsti: Belle Angevine, Bergamote, Esperen, Doyenné d' hiver, Oliver de Serres, Passe-Crassanne (od tih se uzimlju štrljci, pa se ucijepe na prije spomenute. Op Ur.).

Ucijepljivanje cvijetnih pupova omogućuje na istom drvu berbu ranog i kasnog voća: de la Madelaine i Doyené d'hiver. Smještenje cijepova izvedeno prije nego je prestalo kolanje sokova, razlogom je da štrljak u proljeće procvate i da u jesen donese plod ogroman — u razmjeru prama vrsti od koje cijep potiče.

Sok kolajući bez razlike u sve dijelove biljke, kuda ga razne okolnosti privlače (produljivanje izboja, hranitba ploda, ozlijede) pritiče napose k cijepu, da tu stvori kolut, koji će pokriti ranu nastalu cijepljenjem. Eto stoga pritiče za vrijeme kolanja sok, kojim se plodovi okorišćuju.

I tim načinom, da se ukloni mogućnost produljivanja peteljke ploda, povećava se takodjer obujam krušaka, napose kod vrsti Belle Argevine. U tu se svrhu podigne

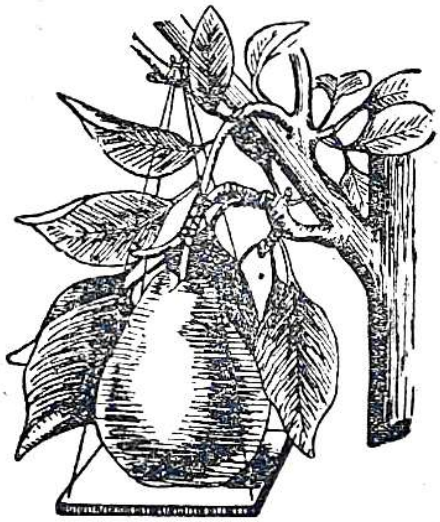

plod pomoću malih daščica, ali taj se način obavlja lahko tek na voćkama umjetna uzgojna oblika (špaliru, espalier). Medjutim su izradjene male važice ili posebni koluti, koji se namještaju na razni način, da podignu plod u svakom položaju, koji zauzme.

Plodovi porasli na vršku izboja (svrži) razvijaju se redovito vanredno.

Razvitak ploda pospješuje se takodjer zarezom u duljinu, počam od donje trećine svrži produljujući ga koji centimetar ispod njene stabljike same na granu koja ga nosi.

Cijepljenjem jakih pupoljaka na plodnice (support de fruit) krušaka, potiče se obilan pritok sokova plodu, pa ih čini debljati, ali ta procedura ne uspijeva uvijek, dosta je mučna i stoji mnogo vremena.

U običajnoj praksi moći će se upotrijebiti mnogo sigurnije ostali jednostavni i lagani način, navedeni u toj maloj studiji.

Henri Blin.

NE PREZRI dobre savjete, ali prosudjuj i misli i vlastitom glavom.

TREBATE LI KAKOVU UPUTU? PIŠITE NAM!

PREPORUČAJTE NAŠ LIST SVIM PRIJATELJIMA VRTLARSTVA!
POŠALJITE NAM ZA »UZORNI VRTLAR« ŠTO IZ VAŠE PRAKSE!

Vrtlarski kalendar.

August (kolovoz.)

U augustu primjećujemo već jako, da nam dani postaju kraći, a noći dulje. Noćne rose postaju obilnije, a to bilju prija. Bilje, osobito u predjelima gdje je suša bila, kao da se oslobodilo neko more, probudjuje se na nov život. Doba je druge vegetacije.

Zrioba ranih krušaka i jabuka počinje. Sve nas sjeća da je jesen blizu.

Mnoge nam se grede isprazniše. Sada je vrijeme, da na tim gredama posijemo i zasadimo zimsko i rano proljetno povrće.

U augustu sijemo razne vrsti cvijeća, kojeg sjeme treba gdjekada i mjesece da odleži u zemlji dok proklija.

Sada se počinje sijati sjeme mnogih vrsti cvieća, koje lahko prezimljuju bez posebne njege i zaštite. Tako posijane biljke biti će nam jače i otpornije, a cvasti će nam mnogo ranije nego one od proljetne sjetve.

U voćnjaku počinje već zrioba ranih krušaka i jabuka, od krušaka napose: Amanliška maslenjača, Clappov ljubimac, Rana trevuška (Precose de Prevoux), Margarete Marillat od jabuka: Charlamowsky, Ljetna prozrina, voće ne valja ostaviti da na stablu dozrije, jer postaje brašnasto i nije sočno.

Kod zimskih krušaka i jabuka još je uviek vremena, da proredjivanjem (skidanjem suvišna ploda) i sličnim sredstvima postignemo lijepo velik plod (vidi članak.)

Iza polovice augusta pa do početka septembra najbolje je doba za nasadjivanje novih greda vrtnih jagoda.

U povrtnjaku sije se: mrkva, salata (za jesen i zimu), zelje za slijedeću godinu, kelj za slijedeću godinu, koncem mjeseca luk (oriaški crveni rani), drugom se polovicom mjeseca sije špinat.

Niski grah može se opet sada sijati, pa nam daje do oktobra nježne mahune (komuške). Uspjeh te sjetve nije uvijek siguran, jer ovisi o vremenskim prilikama.

U cvijetnjaku se siju: Agrostemma (Rose du ciel) Allyssum odoratum, Antirrhinum, Bellis perenis, Briza gracilis (uresna trava) Calendula, Campanula Loreyi, Centaurea Barbeau, Centranthus macrosiphon, Chrysnthemum vrtni, Chrysnthemum Burridge, Cineraria (u klijalište), Coreopsis elegans, Crepis var, Delphinium, Enothera odorata, Gailardia, Gilia, Godetia, Gypsophila, Helichrypsom, Iberis, Ipomopsis, Kaulfussia, Klinčići kineski, Lathyrus odor, Leptosyne, Liparia, Lobelia Erinos, Lobelia ramosa, Mačuhice (Viola tricolor), Mak (Papaver) dvostruki, Messeembrianthemum tri color, Mimulus, Nemesia, Nierembergia, Pentsemon, Phlox Doumondii, Primula chineksis (u klijalište), Reseda (u lonce, Rudbeckia, Salpiglosis, Saponaria, Scabiosa, Schizanthus, Shortia, Silene, Valeriana, Venidium, Verbena, Viola coornuta, Viscaria.

Sve se te biljke siju na polju, izim onih pojedinih kod kojih je protivno u zaporci navedeno.

Staklenici su u augustu prazni, tu zgodu valja izrabiti, te obaviti u njima sve popravke koji su eventualno nužni (Sa željeza se odstranjuje rdja, pa se maže minijevim firnisom, trule se daske zamjenjuju novima, daske te impregniraju protiv truleža, zidovi se popravljaju, lončiba i vodovi se uredjuju i t. d.) ne valja nikako zaboraviti da se trula zemlja i pijesak mora iz staklenika izbaciti, a staklenik dobro prozračiti danam bude za zimu posve pripravan.

Plymouth-Rocks kokoši.

Od mnogih naših pretplatnika dobivamo upite, koji bi im soj (plesinu) kokoši mogli osobito za uzgoj preporučiti.

Jedni traže kokoš, koja nosi mnogo teških jaja, drugi takvu koja daje mnogo ukusnog mesa.

Oba se svojstva rijedko nalaze kod jednog soja združena.

Jedna kokoš nosi mnogo lijepih jaja, ali ne daje dosta mesa (to su talijanske kokoši), drugo raste brzo i daje mnogo izvrsna mesa al je slaba nosilja (to su azijski sojevi).

Da zadovoljimo svima opisati ću jedan soj, koji sam prije rata u svom velikom peradarstvu uzgajao (rat me je prisilio da ga napustim), koji posjeduje oba svojstva, a to je Plymouth-Rocks soj. Plymouth-Rocks je vrlo lijepa kokoš, lijepa jaka uzrasta, perje joj je posve pravilno bijelo i modro-sivo isprugano (po širini) vrat joj je kratko svinut, noge su i kljun narančasto žuti i goli, a kukma živahno crven... Kokoš je uvijek tamnija od kokota.

Kokot je visok, ponosit, krasna griva pada mu do pola leđa, a rep mu je velik i lijepo zavinut. U mojem uzgoju dosizao je kokot 6—7 kilograma težine, a odrasla kokoš 4—5.

Kokoš ako je dobro držana nosi vrlo marljivo jaja od 60—70 grama težine, boja im je smeđe žuta.

Te kokoši traže marljivo hranu same, a vrlo su otporne i ne naginju lahko bolesti.

Kokoš se teško raskvoca, ali onda sjedi dobro, po mom je iskustvu ali loša kvočka, jer mnogo piladi zgazi.

Ja sam si izborom odgojio kokoši tog soja, koje u opće nisu sjedale, pa sam valio pilad strojem, za takav su mi način uzgoja bile upravo neprocjenive.

Ako se k kokošima dade uredni kokošinjac, nose cijelu zimu, tako, da se, kraj dobra uzgoja, može reći da nosi uvijek izim doba mitarenja (izmjene perja).

Još jedno vanredno svojstvo ima taj soj, i kokoš od 5 godina ima još uvijek mehko, vanredno ukusno meso. Sva ta svojstva preporučuju sama po sebi uzgoj tog soja, onima koji žele uzgajati čiste vrsti. I. K.

Pitanja i odgovori.

Gospodin Idriz K Banja Luka. Upute u kiselenju povrća i pripremi kompota ne možemo Vam mi dati, već ćete ih naći u knjizi Zagrebačka kuharica od Marije Kumičić ili kojoj sličnoj knjizi, izvolite se stoga Vašim pitanjem obratiti na knjižaru St. Kugli, Zagreb

Gospdin Emil L. Brod n S. Od knjiga o uzgoju ruža možemo Vam najbolje preporučiti: **Le rosier, culture et multiplication** par I. Lachaume koja stoji neka 4 franka, ili opširniju **Les rosiers** par S. Mottet et Cochet-Cochet koje ćo Vas stajati kojih 8 franaka već prva je prekrasno djelo od 176 stranica sa 34 slike. Ove knjige može te dobiti kod Maison Vilmorin--Andrieux & Cie, 4. Quai de la Mégisserie, Paris 1 er.

Gospdin Stanislav H. Križovljangrad. Vrtljraskih knjiga na našem jeziku mi još žalibože nemamo.

Gospodin Vinko L Kaštelstari. Glycina ili Wistaria uspijeva vrlo dobro na vapnenu tlu. Naravno je da je treba gnojiti, ali nikako svježim gnojem. Vrlo joj dobro prija gnojitba koštanim brašnom i čadjom (ako se ložl u peći drvom). Ako Vam mladica prenaglo raste skratite je na vršku nožem za trećinu.

Gospodin S. K. učitelj, Šag. Svo koštunjavo voće traži veliki sadržaj vapna u tlu. Ilovača, na kojoj Vaša trešnja stoji, toga ne ima, i ona na tom boluje. Uzmite drvnog pepela ili nešto medju drvima u peći ispečenih kosti (koje valja stucati), odkopajte oko mlade voćke jamu i napunte je tako priredjenom zemljom, koja je prije uporabe bar 14 dana odstajala. Deblo ovijte slamom, da ga sunce ne žari. Djubriti i zalijevati nemojte nikako, jer joj to više škodi nego koristi. Pripovijest o koljencu spada medju narodne priče.

Gospodin Adolf O. Ljubuški. Böttnerove knjige možete naručiti kod Jugsl. znanstvene knjižare M. Breyer, Zagreb, Ilica.

Gospodin Stjepan V. Belišće. Radi vrtlarskih knjiga na slvenskom jeziku izvolite upitati kod Jugoslavenske knjižare u Ljubljani.

Gospodin Jano H. Stara Pazova. Umjetna gnojiva možete dobiti kod tvrtke **Zrno d. d. Zagreb,** Preradovićeva ulica, na koju se tvrtku možete i Vašom naručbom sjemena obratiti, jer ga mi ne prodajemo.

Gospodin Zvonimir R. Bjelovar. Radi željenih kokoši obratili smo se na neku poznatu nam gospodu, pa ćemo Vam kad dobijemo odgovor, izravno odgovoriti.

Upozorujemo ponovno sve naše cijenjene pretplatnike i čitatelje, da nam nije moguće odgovarati na njihove upite pismeno, pa da je svaki takav zahtjev uzaludan.

Molimo, da se upiti ograniče na vrtlarstvo i uzgoj malih životinja, te da nam se otpremaju tako, da ih dobijemo do 20. svakog mjeseca, jer na kasnije prispjele ne možemo, iz tehničkih razloga, u prvom, već tek u drugom, sliedećem broju odgovoriti. Ur.

»Uzorni Vrtlar«

izlazi, mjesečno jedamputa.

Strukovne upite, dopise kao što

Suradnju za list molimo odašiljati najkasnije do 20. svakog mjeseca na glavnog urednika Jaroslava Katkića, Zagreb, Cvijetna cesta 4 (telef. 15—87).

Prodaja lista u Zagrebu je u Ilici broj 2. (papirnica Weis i u Ilici broj 57, Datler).

Pretplata se prima samo za 6 mjeseci ili čitavu godinu, te stoji (godišnje) K 96.— (Din. 24.—)

Broj našeg čekovnog računa jest 34.654.

Upravne poslove vodi Vladimir Horvat, Zagreb. Štrosmajerova ulica 6, kamo se šalje novac i sve što se tiče pretplate, oglasa i prodaje. (Telefonski upiti na broj 11—60).

Glavni i odgovorni urednik: **Jaroslav Katkić.**
Vlasnik i izdavač: **Vladimir Horvat.**
Tisak »Jugoslovenske štampe d. d.« u Zagrebu.

Književnost.

»Pravni savjetnik«, list za svagdanje potrebe pravnog života, br. 6. za mjesec lipanj, imale ovaj sadržaj: Dr. Milan Gruber: **Pučki sudovi.** (Svršetak.) — Dr. Ch Hartunger: **O utjecaju na svjetinu.** — Mihajl Smily Benario: **Uzroci boljševizma** (Nastavak.) — Pravni slučajevi — iLstak. Valerij Brjusov: **Mramorna glavica.** Pripovijest skitnice (Prijevod iz ruskoga.) — Imovinski porez u staroj Grčkoj. — Sudnica — Pravne svaštice — »Pravni savjetnik« izlazi u desetom godištu a pretplata stoji za cijelu godinu Din. 25.— Svaki pretplatnik im pogodnost, da se u svoj privatnoj praksi može obratiti upitom za savjet na uredništvo, od koga dobiva pismenu potrebnu obavijest. Novi pretplatnici dobivaju sve ovogodišnje brojeve, a mogu od uprave nabaviti i sva starija godišta od 1914. — dalje, izuzev god. 1915. i 18, kojih nema više potpuno na zalihi. Pretplata se šalje upravi, a upiti uredništvu »Pravnog savjetnika« u Zagrebu, Palmotićeva ulica 52.—

Presadne

biljke jagoda

najbolje vrsti nekoliko hiljada komada, nadalje veće količine krastavaca za kiseliti i rajčice prodaje „Jankomir" d. d.
-- Zagreb, Telefon 7-07. --

Asparagus plumosus
i
Asparagus Sprengeri

u svim veličinama, prvorazredne kakvoće, nadalje

Dracaena indivisa **Cocos**
Aspidistra **Kentia**

razašilje svaku količinu

Jankomir d. d. za vrtljarstvo, Zagreb.

CIJENIK OGLASA
Mali oglasnik do 20 riječi 20 kruna (5 Din/. svakih daljnjih 5 riječi 8 K (2 Din) više. —

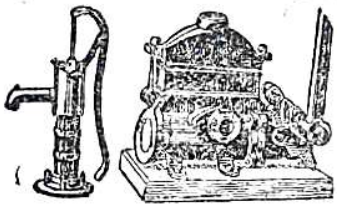

Braće Sigmundove
sisaljke
(Pumpe)
veliko skladište
KISELJAK
poslovnica:
Zagreb, Ilica 69-Tel.18
prodavaona:
Preradovićeva ulica 9
Telefon 11-83.

Veleprodajna gospodarskog povrtnog i cvjetnog sjemenarja
Sjemenarja Zagreb
Zahtijevajte cijenike i uvjete za preprodaju.

Semenje za rasadnike

Pr. mahaleb, Pr. mirabolana, Pr. malus, Pr. communis, kajsije, mandule, Acacije, Gleditschia, Populus canadiensis, Pinus silvestris i Austriaca, Abies pectinata, Picea excelsa, Thuja i Juniperus, Rosa canina, Hedera h, hibernica, Morus alba i dr. Semenje cveća za jesenje sijanje.
Semenje povrća za jesenje i rano proljećnje sejanje.
Seme trave, pravi Engleski Raygrass i razne smese.
Lukovi cveća, Hiacinte, tulipani, Narcis, Amarilis, Tuberose, Canna Crozy, Dalie, Gladiole, Lilie, Begonie i dr. kao i sva druga semenja i sadnice za vrtlare, prodaje **Trgovina semenja TIMA VLADISAVLJEVIĆ, BEOGRAD.** Centrala ove radnje nalazi se u Francuskoj: Marseille, 29 rue Ferrari. Pisma i narudžbe treba slati u Beograd, odakle se i roba ekspeduje poštom, željeznicom ili parobrodom na pauzeće.
Cijenik besplatno krajem augusta.

VRTNE RESTAURACIJE!
Više velikih stolova sa pripadajućim klupama, prikladnih za vrtnu restauraciju, mali četverouglasti stolovi i stolčeki iz tvrdog drva za salu, velika kuhinjska kredenca itd. prodaje se u Zagrebu. — Upitati u upravi »Uzornog Vrtlara«.

Za sadašnju sjetvu preporučamo

prvorazredno sjemenje

cvijeća: maćuhice, potočnice i sve vrste džbunova (Stauden) te sve vrste ciklama; **od povrća:** matovilac, salatu, povrtnice, špinat, Endiviju, kranjsku repu bijelu postrnu itd.; **od žitarica:** prvorazredno proso, krmni grašak i grahoricu kao i sve ostale vrste najboljega aklimatizovanog sjemenja. Upozoravamo već danas na naše **prvorazredne žitarice;** kao pravu Bohutinskyevu „Prolific' pšenicu pravi ozimni dr. Mandekića ječam, koji dozrijeva 14 dana prije, nego li sve druge vrste ozimnoga ječma.

Pišite odmah, da Vam se pošalje franko i badva novi veliki cjenik.

☞ Upozorujemo cij. mušterije, da će nam koncem septembra prispjeli iz Holandije prvorazredne lukovice cvijeća bezuslovno najodličnijih vrsti, u velikom izboru. **Predbilježbe se primaju već danas** obzirom na veliku potražnju, pa molimo cij. mušterije, da si već sada osiguraju potrebite količine i vrste.

„ZRNO" d. d. Zavod za racionalno sjemenarstvo u Zagrebu.

Telefon broj 17-74. **Preradovićeva ul. 26.** **Brzojavke: Zrno Zagreb.**

Filijala u Beogradu, Obilićev Venac broj 10.

Kemički proizvodi d. d. Zagreb
Ilica broj 65. Telefon 23-38.

Superfosfat, Kalijeva sol, Thomasova drozga i sva druga **umjetna gnojiva** kao i ostale kemikalije. **Samo na veliko.**

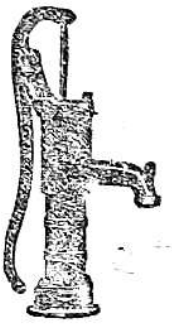

Pumpe

za vrtove i gospodarstva
postavlja i razaši je kao
i sav potrebiti materijal

Josip Strzalkovsky

Petrinska 37. - Zagreb - Petrinska 37.

Izdaje se u zakup od 1. oktobra ove godine podpuna uredjena vlastelinska

cvjetna vrtlarija

u Našicama (Slavonija) vrlo prikladna za trgovačku vrtlariju, sa četiri staklenika (Glashaus) i sa potrebnim pokretnim i nepokretnim klijalištama (Mistbeete), te razno vrstnim cvijećem (Topf-und Schnittblumen).— Reflektanti mogu si svakim danom pogledati i informacije dobiti kod **tajništva vlastelinstva Našice.** Ponude do 15. septembra t. g. — Željeznička stanica u mjestu, u udaljenosti od 20 časaka, na pruzi Osijek — Zagreb.

Noževi

za cijeplenje

škare

za obrezivanje

najbolje vrsti!

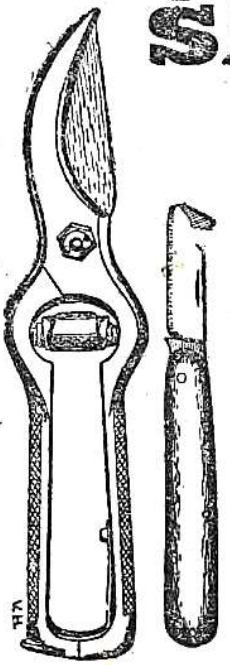

Ivan Spitz

Zagreb, Bakačeva ulica 5.

Trgovina nožarske robe iz grada Solingena.

Preuzima sve gospodarske i kućanske u tu struku zasjecajuće popravke uz najumjereniju cijenu

Električna brusiona!

Sjemenje

gospodarsko i povrtno najbolje vrsti djetelne, trave za vrtove i livade, karfiol, zelje, kelj, mrkva, cikla, peršun, rajčice, paprika špinat, ločika ljetna i zimska, endivija salata, povrnica, luk, krastavci, dinje, grašak, pasuljte veliki izbor cvijetnog sjemenja.
Veliki ilustrovani cijenik šaljem na zahtjev badava i franko

B. TEPLY

specijalna trgovina sjemenjem

Zagreb, Jelačićev trg 6.

Pozor vinogradari i trgovci gospodarskim proizvodima!

proizvodim do sada još nenatkriljene

Sumporače na pero (Feder),

koje miješaju zrak sa sumporom u posebnom priljedjelu konstrukcije u sumporači. Sumporača radi tako povoljno, da može sa jednim posve lakim pritiskom na polugu osipati jednu lozu. Sumporača je hidraulički zatvorena te ne rasiplje ni najmanje sumpora, kako je to bilo kod starijih izuma. Za svaki se komad jamči 10 godina. Trgovci odnosno poduzeća, koja se bave sa prodajom gospodarskih potrebština, imadu znatan popust i mogu dobiti jedan komad na uvid i pokus uz tvorničke cijene. Dopise odnosno naručbe molim slati izravno na vlasnika i proizvoditelja

DRAGUTIN ŠEPEK ZAGREB, Prilaz Gjure Deželića broj 37.